

PM inför avslutningsseminarium 29 maj 2010

SIOS Kvinnokommitté har under vintern och våren 2009/10 genomfört projektet *Kvinnor, rasism och intolerans*. Genom en seminarieserie med ett intersektionellt perspektiv på kön och etnicitet har vår ambition varit att belysa hur rasism och intolerans gestaltar sig inom olika samhällsområden. Utifrån såväl forskning som vardagliga erfarenheter har de strukturella och institutionella aspekterna lyfts fram. I synnerhet har vi fokuserat på att beskriva vissa former av rasism och intolerans såsom islamofobi, antiziganism, afrofobi och homofobi. Med hjälp av praktiska exempel har likheter och skillnader mellan dessa undersökts. Seminarierna har till största delen bestått av föreläsningar av experter, forskare och representanter från SIOS medlemsorganisationer. En viktig del har även varit diskussioner, både i större och mindre grupper. Ett mål har varit att tillvarata de erfarenheter som finns i SIOS medlemsförbund och använda dessa som grund för att diskutera om hur dessa frågor kan införlivas i SIOS handlingsplattform.

Det första seminariet genomfördes i december och hade temat **arbetsliv och utbildning**.

Woukko Knocke beskrev den könsuppdelade arbetsmarknaden samt invandrade kvinnors situation nu och då. Dessa blev tidigt underordnade och osynliggjorda då de inte bara var invandrare utan även befann sig längst ned i de strukturella köns- och klasshierarkierna. Kvinnorna har sällan setts som individer utan som ett bihang till männen eller en traditionsbunden och utbildad grupp. Arbetsmarknaden är alltså etniskt delad, vilket stämmer dåligt överens med den politiska retoriken om mångfald och integration. Hon tog bland annat även upp hur svenskhet uppfattas som det normala.

Viktoria Kawesa pratade om afrofobi, som enligt henne började prägla västvärlden i samband med kolonialiseringen och den framväxande rasbiologin. Afrofobi beskrevs som en speciell form av rasism och stigmatisering utifrån bland annat hudfärg. Hon presenterade resultat från rapporten "Att färgas av Sverige" som fokuserar på vardagsrasism och sexuella trakasserier i skolan och på arbetsplatser.

Mirza Artunovic pratade om islamofobi och hur muslimer ständigt förknippas med bland annat terrorism. De skildras i regel som en homogen och extrem grupp, och han diskuterade vad som kan göras för att muslimer lättare ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden.

Hans Robertsson pratade om homofobi och heteronormativitet på arbetsmarknaden. Heteronormativitet beskrevs som de institutioner och kulturella föreställningar etc som lyfter fram kärnfamiljen som det önskvärda och normala samt underordnar homosexuella och kvinnor. Där diskriminering och homofobi är vanligt, förekommer ofta även andra former av diskriminering såsom utifrån kön, etnisk bakgrund och funktionshinder. Han presenterade olika strategier som enligt en studie används av HBT-personer för att hantera homofobin.

Rosita Grönfors pratade om situationen för romska kvinnor. Dessa har enligt henne i regel inga förebilder samt en bristfällig relation till majoritetssamhället. Kvinnorna drabbas extra hårt av diskrimineringen eftersom de har huvudansvaret för familjen, samtidigt som de inte ses som subjekt. Romer är den grupp som har allra svårast att få sin röst hörd i det svenska samhället. Positiv särbehandling behövs troligtvis för att underlätta för kvinnorna att komma in på arbetsmarknaden.

Den 27 februari var temat för seminariet **bostadsmarknaden**.

Den enda föreläsaren var, förutom en inledande presentation av teorier och begrepp, forskaren *Irene Molina*. Hon pratade om rasism och segregation på bostadsmarknaden och presenterade bland annat olika förklaringsmodeller till segregeringen. Ofta ses invandrade personer själva som orsak och rentav som symboler för segregation och integrationsproblem. Hon berättade om miljonprogramsområdena och dess uppkomst, samt om hur staten har

bedrivit en mycket segregerande bostadspolitik. Vissa bostadsområden har i likhet med etniska grupper börjat betraktas som ”de andra”. Marginaliseringen sker genom rasism, sexism och klassförtryck. Hon lyfte fram media som en viktig aktör i skapandet av stereotyper. Invandrare beskrevs först som offer då de tvingades bo i förorter som beskrivits som farliga, numera är det däremot de svenska ungdomarna som beskrivs som offer för farliga invandrare. Vikten av att synliggöra strukturer och hierarkier betonades.

Seminariet den 27 mars hade fokus på **den offentliga sektorn**.

Den nya diskrimineringslagstiftningen innehåller ett moment som inkluderar offentligt anställda och deras bemötande av medborgaren.

Heidi Pikkarainen från DO var första föreläsare. Hon beskrev hur historiskt skapade fördomar samt självbilden hos exempelvis arbetsgivare gör att de i sitt arbete särbehandlar människor utifrån exempelvis hudfärg och religion. Romers position diskuterades och det påpekades att de befinner sig längst ner i samhällshierarkin. Historiskt har romer bland annat steriliserats och tvingats att assimileras. Hon tog även upp det så kallade handskakningsfallet.

Dagens andra föreläsare var *Dina Avrahami*, som bland annat pratade utifrån sin forskning om lesbiska invandrar kvinnor i Sverige. Hon diskuterade begreppet stigma samt betydelsen av ett respektfullt synliggörande. Den heterosexuella normen inom arbetslivet beskrevs, såsom fördömanden av homosexualitet. Hon pratade även om hur migrationspolitiken genomsyras av normer kring kön och sexualitet. Bilden av den asylsökande är en heterosexuell man. Det är mycket svårt att få asyl utifrån sexuell läggning trots att det enligt lagen är ett asylskäl. Hon beskrev hur många trots detta hittar metoder för att kunna stanna i landet. De flesta av kvinnorna hon intervjuat ansåg inte att deras etniska tillhörighet var den största delen av deras identitet och de trivdes bra i Sverige, inte minst i gaykulturen, även om det även där förekom diskriminerande normer.

Den 8 maj hade seminariet temat **hälso- och sjukvården**.

Isis Nyampame var första föreläsare. Hon pratade inledningsvis om betydelsen av hur kunskap och information förmedlas. Vad kultur är och vad kulturell kompetens kan vara diskuterades, och det konstaterades att det inte är något som tas upp på vårdutbildningar. Många invandrade personer anses ha diffusa symptom. Hon poängterade att en stor del av världens och också Sveriges befolkning är immigranter, och tog upp faktorer i samband med migrationen som kan vara bidragande orsaker till den utbredda ohälsan. Det har uttryckts att sociala och ekonomiska faktorer är bestämmande för möjligheterna till en god hälsa. Detta inkluderar i synnerhet faktorer som klass, kön och etnicitet.

Andra föreläsare *Eva Robertson*. Hon berättade utifrån sina erfarenheter som barnmorska. I en behandling är kommunikation enligt henne minst lika avgörande som medicin, och samtal och förtroendeskapande borde värdesättas mer inom vården. Utlandsfödda kvinnor har överlag sämre hälsa och det är mindre vanligt med cellprovtagning och planerade MVC-besök bland dem. Situationen i såväl det gamla som det nya landet kan bidra till dessa skillnader. Kvinnor tränger trots traumatiska upplevelser ofta bort sina behov till förmån för andras. Det gavs exempel på etnocentrism inom vården och påpekades att man utifrån egna intressen och perspektiv marginaliserar och skapar ett ”vi och dem”. För att bemöta patienter och liknande som individer bör vårdpersonalen framför allt vara lyhörd och respektfull. Förklaringar utifrån etnicitet eller kultur kan ibland vara relevanta, men i andra fall enbart kränkande.

Isabella Canow tog upp till diskussion vilka ”vi” och ”de” är. Vidare gav hon exempel på hur rasism inom vården lett till såväl kränkande uttalanden som till dödsfall. Det är viktigt att vara medveten om personers olika erfarenheter av sjukvård, utan att ha generaliserande föreställningar om till exempel muslimska kvinnor. Hon beskrev olika hälsosektorer samt poängterade att det man tror på ofta fungerar, oavsett om det handlar om terapi eller ritualer. Det diskuterades även i vilken utsträckning psykiatriska diagnoser är tabubelagda.